HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

17 mai 2018 *

„Trimitere preliminară – Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive în contractele încheiate între un profesionist și un consumator – Examinare din oficiu de către instanța națională a aspectului dacă un contract intră în domeniul de aplicare al acestei directive – Articolul 2 litera (c) – Noțiunea «profesionist» – Instituție de învățământ superior a cărei finanțare este asigurată în principal din fonduri publice – Contract cu privire la un plan de rambursare fără dobânzi a taxelor de înscriere și a contribuției la cheltuielile legate de o călătorie de studii”

În cauza C-147/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de vredegerecht te Antwerpen (judecătoria de pace din Antwerpen, Belgia), prin decizia din 10 martie 2016, primită de Curte la 14 martie 2016, în procedura

Karel de Grote– Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW

împotriva

Susan Romy Jozef Kuijpers,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnii E. Levits, A. Borg Barthet, doamna M. Berger (raportor) și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 martie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul belgian, de J. Van Holm, de M. Jacobs, de L. Van den Broeck și de J.-C. Halleux, în calitate de agenți, asistați de P. Cambie și de B. Zammitto, experți;

– pentru guvernul austriac, de G. Eberhard, în calitate de agent;

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de M. van Beek și de D. Roussanov, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: neerlandeza.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 noiembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW, o instituție de învățământ liberă cu sediul în Antwerpen (Belgia) (denumită în continuare „KdG”), pe de o parte, și doamna Susan Romy Jozef Kuijpers, pe de altă parte, în legătură cu rambursarea de către aceasta din urmă a taxelor de înscriere și a cheltuielilor legate de o călătorie de studii, majorate cu dobânzi, precum și cu plata unei despăgubiri.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Al zecelea considerent al Directivei 93/13 enunță:

„întrucât se poate obține o protecție mai eficace a consumatorului prin adoptarea unor norme de drept uniforme în ceea ce privește clauzele abuzive; întrucât aceste norme ar trebui să se aplice tuturor contractelor încheiate între vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»] și consumatori; întrucât, prin urmare, trebuie excluse din domeniul de aplicare al prezentei directive, *inter alia*, contractele de muncă, contractele privind drepturile de succesiune, contractele privind drepturi care intră sub incidența Codului familiei și contractele privind înființarea sau organizarea companiilor sau acordurile de parteneriat;”

4 Al paisprezecelea considerent al directivei menționate are următorul cuprins:

„întrucât, cu toate acestea, statele membre trebuie să se asigure că nu sunt incluse clauze contractuale abuzive, mai ales deoarece prezenta directivă se aplică, de asemenea, meseriilor, domeniilor de afaceri sau profesiilor de natură publică;”

5 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din directiva menționată:

„Scopul prezentei directive este de apropiere a actelor cu putere de lege și actelor administrative ale statelor membre privind clauzele abuzive în contractele încheiate între un vânzător sau furnizor [a se citi «profesionist»] și un consumator.”

6 Articolul 2 din Directiva 93/13 prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

(b) «consumator» înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale;

(c) «vânzător sau furnizor» [a se citi «profesionist»] înseamnă orice persoană fizică sau juridică care, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională, publică sau privată.”

7 Articolul 3 din această directivă prevede:

„(1) O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

(2) Se consideră întotdeauna că o clauză nu s-a negociat individual atunci când a fost redactată în prealabil, iar, din acest motiv, consumatorul nu a avut posibilitatea de a influența conținutul clauzei, în special în cazul unui contract de adeziune.

Faptul că anumite aspecte ale unei clauze sau o anumită clauză au fost negociate individual nu exclude aplicarea prezentului articol pentru restul contractului, în cazul în care o evaluare globală a acestuia indică faptul că este, cu toate acestea, un contract de adeziune.

În cazul în care orice vânzător sau furnizor [a se citi «profesionist»] pretinde că s-a negociat individual o clauză standard, acestuia îi revine sarcina probei.

(3) Anexa conține o listă orientativă și neexhaustivă a clauzelor care pot fi considerate abuzive.”

8 Articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

Dreptul belgian

9 Directiva 93/13 a fost transpusă în dreptul belgian la articolele 73-78 din Wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (Legea privind practicile pieței și protecția consumatorilor) din 6 aprilie 2010 (*Belgisch Staatsblad* din 12 aprilie 2010, p. 20803). Aceste articole au fost abrogate ulterior, iar textul lor a fost preluat la articolele VI.83-VI.87 din Wetboek van economisch recht (Codul de drept economic).

10 Articolul VI.83 din Codul de drept economic prevede că dispozițiile acestuia cu privire la clauzele abuzive se aplică numai contractelor încheiate între o întreprindere și un consumator.

11 Articolul I.1 din acest cod definește la alineatul 1 noțiunea „întreprindere” ca fiind „orice persoană fizică sau juridică care urmărește un scop economic pe termen lung, inclusiv orice asociere a acestor persoane”.

12 Din decizia de trimitere reiese că Legea privind practicile pieței și protecția consumatorilor a introdus termenul „întreprindere” în Codul de drept economic, care a înlocuit noțiunea „vânzător”.

13 Articolul 806 din Gerechtelijk Wetboek (Codul judiciar) are următorul cuprins:

„Într-o cauză judecată în lipsă, instanța trebuie să admită cererile sau apărările părții prezente, cu excepția situației în care procedura, aceste cereri sau argumente ar încălca ordinea publică”.

Litigiul principal și întrebările preliminare

14 La data de 3 februarie 2014, doamna Kuijpers, care era la acel moment studentă la KdG, datora acestuia din urmă o sumă totală de 1 546 de euro, reprezentând, pe de o parte, taxa de înscriere aferentă anilor universitari 2012-2013 și 2013-2014, precum și, pe de altă parte, cheltuieli legate de o călătorie de studii.

15 Întrucât doamna Kuijpers nu a fost în măsură să se achite de datorie printr-o singură plată, persoana în cauză și KdG studievoorzieningsdienst (denumit în continuare „serviciul KdG Stuvo") au convenit, în temeiul unui contract încheiat în formă scrisă, o rambursare calculată potrivit unui plan de rambursare fără dobânzi. Conform acestui contract, serviciul KdG Stuvo urma să îi vireze doamnei Kuijpers suma de care avea nevoie pentru a-și achita datoria față de KdG, persoana în cauză obligându-se la plata lunară către serviciul KdG Stuvo, începând cu 25 februarie 2014, timp de șapte luni, a sumei de 200 de euro. De asemenea, se prevedea că soldul datoriei, în cuantum de 146 de euro, va fi plătit la 25 septembrie 2014.

16 În plus, contractul conținea o clauză aplicabilă în caz de neplată, redactată după cum urmează:

„În cazul în care suma împrumutată nu este rambursată la termen (total sau parțial), din ziua următoare scadenței nerespectate se plătește de drept și fără punere în întârziere o dobândă de 10 % pe an, calculată asupra cuantumului exigibil al datoriei restante. Într-un astfel de caz, se va plăti de asemenea o indemnizație pentru acoperirea costurilor de recuperare, stabilită prin prezentul contract la 10 % din cuantumul exigibil al datoriei restante, dar nu mai puțin de 100 de euro."

17 Deși a primit o scrisoare de punere în întârziere din partea serviciului KdG Stuvo, doamna Kuijpers nu a efectuat plățile.

18 La 27 noiembrie 2015, KdG a introdus o acțiune în fața vredegerecht te Antwerpen (judecătoria de pace din Antwerpen, Belgia) împotriva doamnei Kuijpers, pentru obligarea acesteia la plata sumei de 1 546 de euro datorate în principal, majorată cu dobânzi de întârziere de 10 % începând cu 25 februarie 2014, mai precis 269,81 euro, precum și a unei despăgubiri de 154,60 euro. Doamna Kuijpers nu s-a prezentat și nu a fost reprezentată în fața acestei instanțe.

19 Prin hotărârea interlocutorie din 4 februarie 2016, instanța de trimitere a admis cererea KdG referitoare la suma datorată în principal. În ceea ce privește dobânzile și despăgubirea de asemenea solicitate, ea a dispus redeschiderea dezbaterilor și a invitat KdG să formuleze observații cu privire la o eventuală sesizare a Curții cu titlu preliminar.

20 Instanța de trimitere precizează că, având în vedere că doamna Kuijpers nu s-a prezentat în ședință, ea este obligată, în temeiul articolului 806 din Codul judiciar, să admită cererea formulată de KdG, cu excepția situației în care procedura sau această cerere ar fi contrare ordinii publice.

21 În această privință, în primul rând, instanța de trimitere ridică problema dacă, în cadrul unei proceduri desfășurate în lipsă, poate să examineze din oficiu aspectul dacă contractul pe care este întemeiată cererea formulată de KdG intră în domeniul de aplicare al reglementării naționale care transpune Directiva 93/13. Mai precis, nu ar fi cert că în Belgia reglementarea privind clauzele abuzive este de ordine publică. Astfel, această instanță ridică problema conformității normelor de procedură naționale cu directiva menționată, în măsura în care acestea nu ar permite o asemenea examinare.

22 În al doilea rând, instanța de trimitere ridică problema dacă contractul încheiat între KdG și doamna Kuijpers intră în domeniul de aplicare al reglementării naționale privind clauzele abuzive. În acest cadru, instanța amintită are îndoieli cu privire la conformitatea acestei reglementări cu Directiva 93/13, întrucât domeniul de aplicare al reglementării respective nu este definit având în vedere contractele încheiate între un consumator și un „profesionist", ci contractele încheiate între un

consumator și o „întreprindere”. În orice caz, instanța amintită solicită să se stabilească dacă o instituție de învățământ precum KdG, a cărei finanțare este asigurată, în principal, din fonduri publice, trebuie considerată că este o „întreprindere” și/sau un „profesionist” atunci când acceptă un plan de rambursare de tipul celui în discuție în cauza principală în favoarea unui student.

23 În aceste împrejurări, vredegerecht te Antwerpen (judecătoria de pace din Antwerpen) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Atunci când este sesizată cu o cerere îndreptată împotriva unui consumator, care are ca obiect executarea unui contract, instanța națională care, potrivit normelor de procedură interne, are doar competența să examineze din oficiu contrarietatea dintre cerere și normele naționale de ordine publică, are și competența să examineze și să stabilească din oficiu – chiar și în cazul lipsei părții legal citate – dacă respectivul contract intră în domeniul de aplicare al [Directivei 93/13] astfel cum a fost transpusă în dreptul belgian?

2) O instituție de învățământ liberă, care asigură o formă de studii subvenționată în beneficiul unui consumator, trebuie considerată o întreprindere, în sensul dreptului Uniunii, atunci când este parte într-un contract având ca obiect prestarea unei forme de studii în schimbul plății unor taxe de înscriere și eventual a unei contribuții pentru acoperirea costurilor suportate de instituția de învățământ?

3) Un contract încheiat între un consumator și o instituție de învățământ liberă subvenționată, care are ca obiect prestarea unei forme de studii subvenționate, asigurată de această instituție, intră în domeniul de aplicare al [Directivei 93/13], iar o instituție de învățământ liberă, care asigură unui consumator o formă de studii subvenționată, trebuie considerată profesionist, în sensul directivei, atunci când este parte într-un contract având ca obiect prestarea unei forme de studii?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

24 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească în esență dacă Directiva 93/13 trebuie interpretată în sensul că o instanță națională care se pronunță în lipsa părții legal citate și care are competența, potrivit normelor de procedură interne, să examineze din oficiu contrarietatea dintre clauza care constituie temeiul cererii și normele naționale de ordine publică, poate, chiar trebuie, să examineze din oficiu dacă contractul care conține această clauză intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

25 Din decizia de trimitere reiese că această problemă este legată de existența în dreptul belgian a articolului 806 din Codul judiciar, care obligă instanța națională care se pronunță într-o cauză judecată în lipsa părții legal citate să admită cererile sau apărările părții prezente, cu excepția situației în care procedura, aceste cereri sau aceste argumente ar încălca ordinea publică. Astfel, instanța națională care se pronunță într-o cauză judecată în lipsă nu poate ridica din oficiu decât motive de ordine publică. Or, în măsura în care nu este cert că reglementarea belgiană referitoare la clauzele abuzive este de ordine publică, această instanță are îndoieli cu privire la posibilitatea de a examina din oficiu în special dacă un contract precum cel în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al Directivei 93/13.

26 Pentru a răspunde la întrebarea adresată, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl determină să adere la condițiile redactate în prealabil de

profesionist, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora (a se vedea Hotărârea din 9 noiembrie 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 46 și jurisprudența citată, Hotărârea din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punctul 19 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 7 decembrie 2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, punctul 36 și jurisprudența citată).

27 Curtea a statuat de asemenea că, având în vedere o astfel de situație de inferioritate, articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede că o clauză abuzivă nu creează obligații pentru consumator. Astfel cum rezultă din jurisprudență, este vorba despre o dispoziție imperativă care urmărește să substituie echilibrul formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților printr-un echilibru real, de natură să restabilească egalitatea dintre aceste părți (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 47 și jurisprudența citată, Hotărârea din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punctul 20 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punctul 41 și jurisprudența citată).

28 Pentru a asigura protecția urmărită de directiva menționată, Curtea a subliniat că situația de inegalitate care există între consumator și profesionist nu poate fi compensată decât printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților la contract (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 48 și jurisprudența citată, Hotărârea din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punctul 21 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 14 aprilie 2016, Sales Sinués și Drame Ba, C-381/14 și C-385/14, EU:C:2016:252, punctul 23 și jurisprudența citată).

29 În lumina acestor considerații, Curtea a statuat că, în cadrul atribuțiilor ce revin instanței naționale în temeiul dispozițiilor Directivei 93/13, aceasta este obligată să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale și, procedând astfel, să suplinească dezechilibrul existent între consumator și profesionist (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punctul 38, precum și Hotărârea din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punctele 22 și 24 și jurisprudența citată).

30 Or, această obligație include de asemenea obligația instanței naționale de a examina dacă un contract care conține clauza care constituie temeiul cererii intră în domeniul de aplicare al acestei directive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 noiembrie 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 49, și prin analogie Hotărârea din 4 iunie 2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, punctul 46). Astfel, aprecierea din oficiu a caracterului abuziv al unor clauze care figurează în contractul în discuție implică în mod necesar examinarea în prealabil de către această instanță a faptului dacă acest contract intră în domeniul de aplicare al directivei menționate.

31 Aceste obligații ce revin instanței naționale trebuie să fie considerate necesare pentru a asigura o protecție efectivă a consumatorului, așa cum este garantată de Directiva 93/13, având în vedere în special riscul, care nu este neglijabil, ca acesta să nu își cunoască drepturile sau să întâmpine dificultăți în exercitarea acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punctul 28 și jurisprudența citată, precum și Ordonanța din 16 noiembrie 2010, Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, punctul 42).

32 Astfel, protecția pe care Directiva 93/13 o conferă consumatorilor se aplică și în ipotezele în care consumatorul, care a încheiat cu un profesionist un contract ce conține o clauză abuzivă, se abține să invoce, pe de o parte, faptul că acest contract intră în domeniul de aplicare al acestei directive și, pe de altă parte, caracterul abuziv al clauzei în discuție fie pentru că acesta nu își cunoaște drepturile, fie pentru că este descurajat să le invoce din cauza cheltuielilor pe care le-ar implica o acțiune în justiție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punctul 29 și jurisprudența citată, precum și Ordonanța din 16 noiembrie 2010, Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, punctul 43).

33 În ceea ce privește punerea în aplicare a acestor obligații de o instanță națională care se pronunță într-o cauză judecată în lipsă, trebuie amintit că, în absența unei reglementări a dreptului Uniunii în materie, modalitățile procedurilor destinate să garanteze protecția drepturilor pe care justițiabilii le au în temeiul dreptului Uniunii țin de ordinea juridică internă a statelor membre, având în vedere principiul autonomiei procedurale a acestora din urmă. Totuși, aceste modalități nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare din dreptul intern (principiul echivalenței) și nici să fie reglementate astfel încât să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 42, precum și jurisprudența citată).

34 În ceea ce privește principiul echivalenței, la care se referă implicit prima întrebare preliminară și care este unicul în discuție în prezenta cauză, trebuie subliniat că, astfel cum s-a amintit la punctul 27 din prezenta hotărâre, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 constituie o dispoziție cu caracter imperativ (Hotărârea din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 43, precum și jurisprudența citată).

35 Pe de altă parte, Curtea a statuat că, dată fiind natura și importanța interesului public pe care se întemeiază protecția pe care directiva menționată o asigură consumatorilor, articolul 6 din aceasta trebuie considerat ca fiind o normă echivalentă cu normele naționale care ocupă, în cadrul ordinii juridice interne, rangul de norme de ordine publică. Este necesar să se considere că această calificare se extinde la toate dispozițiile directivei care sunt indispensabile realizării obiectivului pe care îl urmărește articolul 6 menționat (Hotărârea din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 44, precum și jurisprudența citată).

36 Rezultă de aici că, atunci când instanța națională are competența, potrivit normelor de procedură interne, să examineze din oficiu contrarietatea unei cereri în raport cu normele naționale de ordine publică, cum este cazul, potrivit indicațiilor furnizate în decizia de trimitere, în sistemul jurisdicțional belgian, al instanței care se pronunță în lipsă, aceasta trebuie de asemenea să își exercite respectiva competență pentru a aprecia din oficiu, în raport cu criteriile stabilite în Directiva 93/13, dacă clauza în litigiu care constituie temeiul acestei cereri, precum și contractul în care figurează acesta intră în domeniul de aplicare al acestei directive și, dacă este cazul, dacă această clauză este abuzivă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 45).

37 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată că Directiva 93/13 trebuie interpretată în sensul că o instanță națională care se pronunță într-o cauză judecată în lipsa părții legal citate și care are competența, potrivit normelor de procedură interne, să examineze din oficiu contrarietatea dintre clauza care constituie temeiul cererii și normele naționale de ordine publică este obligată să examineze din oficiu dacă contractul care conține această clauză intră în domeniul de aplicare al acestei directive și, dacă este cazul, caracterul eventual abuziv al clauzei respective.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

38 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească, pe de o parte, dacă o instituție de învățământ liberă, cum este KdG, trebuie considerată întreprindere, în sensul dreptului Uniunii, atunci când asigură o formă de studii subvenționată pentru un consumator și nu percepe pentru aceasta decât o taxă de înscriere, la care se adaugă eventual sumele destinate rambursării cheltuielilor efectuate de această instituție. Pe de altă parte, această instanță solicită să se stabilească dacă un contract încheiat între un consumator și o astfel de instituție, care privește prestația acestei instituții, intră sub incidența Directivei 93/13 și dacă această instituție trebuie considerată, în cadrul acestui contract, „profesionist” în sensul acestei directive.

39 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în conformitate cu articolul său 1, Directiva 93/13 nu se aplică contractelor încheiate între o „întreprindere” și un consumator, ci celor încheiate între un „profesionist” și un consumator, astfel încât, în cadrul cauzei principale, nu este necesar să se determine dacă o instituție de învățământ precum KdG trebuie considerată „întreprindere” în sensul dreptului Uniunii.

40 Pe de altă parte, din înscrisurile de care dispune Curtea reiese că termenul „întreprindere”, care figurează la articolul VI.83 din Codul de drept economic, a fost utilizat de legiuitorul belgian pentru a transpune în ordinea juridică națională termenul „profesionist” utilizat la articolul 2 litera (c) din Directiva 93/13.

41 În această privință, trebuie amintit că, în conformitate cu o jurisprudență constantă a Curții, instanțele naționale sunt obligate ca, aplicând dreptul intern, să îl interpreteze, în cea mai mare măsură posibilă, în lumina textului și a finalității Directivei 93/13 pentru a atinge rezultatul urmărit de aceasta și, prin urmare, să se conformeze articolului 288 al treilea paragraf TFUE. Această obligație a unei interpretări conforme a dreptului național este, astfel, inerentă sistemului Tratatului FUE, întrucât permite instanțelor naționale să asigure, în cadrul competențelor lor, deplina eficacitate a dreptului Uniunii atunci când judecă litigiile cu care sunt sesizate (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 aprilie 2016, Radlinger și Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, punctul 79 și jurisprudența citată).

42 Rezultă de aici că, în cadrul cauzei principale, noțiunea „întreprindere”, așa cum este utilizată în dreptul belgian, trebuie interpretată de instanța națională într-un mod conform cu noțiunea „profesionist”, în sensul Directivei 93/13, și în special cu definiția care figurează la articolul 2 litera (c) din aceasta.

43 În plus, din înscrisurile de care dispune Curtea reiese de asemenea că contractul în discuție în litigiul principal, semnat de KdG și de doamna Kuijpers, prevede un plan de rambursare fără dobânzi a sumelor datorate de aceasta cu titlu de taxe de înscriere și de cheltuieli legate de o călătorie de studii.

44 În acest context, a doua și a treia întrebare, care trebuie analizate împreună, trebuie înțelese în sensul că instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă o instituție de învățământ liberă precum cea în discuție în litigiul principal, care a convenit prin contract cu una dintre studentele sale unele facilități de plată a unor sume datorate de aceasta din urmă cu titlu de taxe de înscriere și de cheltuieli legate de o călătorie de studii, trebuie considerată în cadrul acestui contract „profesionist”, în sensul articolului 2 litera (c) din Directiva 93/13, astfel încât contractul respectiv intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

45 În această privință, trebuie amintit că Directiva 93/13 se aplică, astfel cum reiese din cuprinsul articolului 1 alineatul (1) și din articolul 3 alineatul (1) din aceasta, clauzelor „contractelor încheiate între un vânzător sau furnizor [a se citi «profesionist»] și un consumator” care nu s-au „negociat individual”.

46 După cum se arată în al zecelea considerent al Directivei 93/13, normele de drept uniforme în ceea ce privește clauzele abuzive trebuie să se aplice tuturor contractelor încheiate între un „profesionist” și un „consumator”, astfel cum sunt definiți aceștia la articolul 2 literele (b) și (c) din directiva menționată.

47 Potrivit articolului 2 litera (c) din Directiva 93/13, noțiunea „profesionist” este definită ca vizând orice persoană fizică sau juridică care, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională, publică sau privată.

48 Din însuși textul acestei dispoziții rezultă că legiuitorul Uniunii a înțeles să consacre o accepțiune largă a noțiunii „profesionist” (a se vedea prin analogie Hotărârea din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 28, precum și jurisprudența citată).

49 Astfel, în primul rând, utilizarea termenului „orice” în dispoziția respectivă pune în evidență faptul că oricare persoană fizică sau juridică trebuie considerată „profesionist”, în sensul Directivei 93/13, din moment ce desfășoară o activitate profesională.

50 În al doilea rând, aceeași dispoziție vizează orice activitate profesională, „publică sau privată”. Prin urmare, astfel cum se arată în al paisprezecelea considerent al său, Directiva 93/13 se aplică, de asemenea, meseriilor, domeniilor de afaceri sau profesiilor de natură publică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 ianuarie 2015, Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, punctul 25).

51 Rezultă că articolul 2 litera (c) din Directiva 93/13 nu exclude din domeniul său de aplicare nici entitățile care îndeplinesc o misiune de interes general, nici pe cele care au un statut de drept public (a se vedea prin analogie Hotărârea din 3 octombrie 2013, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, EU:C:2013:634, punctul 32). În plus, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 57 din concluziile sale, în măsura în care misiunile cu caracter public și de interes general sunt adesea efectuate fără scop lucrativ, faptul că un organism este sau nu este cu scop lucrativ este irelevant pentru definiția noțiunii „profesionist” în sensul acestei dispoziții.

52 Pe de altă parte, din textul articolului 2 litera (c) din Directiva 93/13 rezultă că, pentru a fi calificată drept „profesionist”, este necesar ca persoana în discuție să acționeze „în scopuri legate de activitatea sa profesională”. În ceea ce privește articolul 2 litera (b) din această directivă, acesta prevede că noțiunea „consumator” înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de directiva menționată, acționează „în scopuri care se află în afara activității sale profesionale”.

53 Prin urmare, Directiva 93/13 definește contractele cărora li se aplică în funcție de calitatea contractanților, după cum aceștia acționează sau nu acționează în scopuri legate de activitatea lor profesională (Hotărârea din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 30, precum și Hotărârea din 3 septembrie 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punctul 17 și jurisprudența citată).

54 Acest criteriu corespunde ideii amintite deja la punctul 26 din prezenta hotărâre, pe care se bazează sistemul de protecție pus în aplicare prin aceeași directivă, și anume aceea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl determină să adere la condițiile redactate în prealabil de profesionist, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora (Hotărârea din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 31, precum și Hotărârea din 3 septembrie 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punctul 18 și jurisprudența citată).

55 Rezultă de aici că noțiunea „profesionist”, în sensul articolului 2 litera (c) din Directiva 93/13, este o noțiune funcțională, care presupune aprecierea faptului dacă raportul contractual se înscrie în cadrul activităților desfășurate de o persoană cu titlu profesional (a se vedea prin analogie Ordonanța din 27 aprilie 2017, Bachman, C-535/16, nepublicată, EU:C:2017:321, punctul 36 și jurisprudența citată).

56 În speță, guvernele belgian și austriac au susținut că KdG, ca instituție de învățământ superior a cărei finanțare este asigurată în principal din fonduri publice, nu poate fi considerată „întreprindere”, conform accepțiunii acestei noțiuni reținute în dreptul concurenței al Uniunii și, prin urmare, „profesionist”, în sensul Directivei 93/13, în măsura în care prestarea unei forme de studii pe care o asigură nu constituie un serviciu în sensul articolului 57 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 decembrie 1993, Wirth, C-109/92, EU:C:1993:916, punctele 16 și 17).

57 În această privință, din dosarul de care dispune Curtea reiese că, indiferent de situație, cauza principală nu privește direct misiunea de învățământ care revine unei instituții precum KdG. În schimb, face obiectul cauzei o prestație furnizată de această instituție, cu titlu complementar și accesoriu față de activitatea de învățământ, care constă în oferirea, prin intermediul unui contract, a unei rambursări

fără dobânzi a unor sume pe care i le datorează o studentă. Or, o astfel de prestație echivalează, prin natură, cu acordarea unor facilități de plată a unei datorii existente și constituie în esență un contract de credit.

58 Prin urmare, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere a elementelor menționate la punctul precedent, trebuie să se considere că, prin furnizarea, în cadrul contractului respectiv, a unei astfel de prestații complementare și accesorii față de activitatea sa de învățământ, o instituție precum KdG acționează în calitate de „profesionist” în sensul Directivei 93/13.

59 Această interpretare este confirmată de finalitatea de protecție urmărită de această directivă. Astfel, în cadrul unui contract precum cel în discuție în litigiul principal, există în principiu o inegalitate între instituția de învățământ și student, din cauza asimetriei informației și a competențelor tehnice între aceste părți. Mai precis, o asemenea instituție dispune de o organizare stabilă și de competențe tehnice de care studentul, care acționează în scopuri private și se confruntă cu un astfel de contract în mod incidental, nu dispune în mod necesar.

60 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă și sub rezerva verificărilor care urmează să fie efectuate de instanța de trimitere, trebuie să se răspundă la cea de a doua și la cea de a treia întrebare adresate că articolul 2 litera (c) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o instituție de învățământ liberă precum cea în discuție în litigiul principal, care a convenit prin contract cu una dintre studentele sale unele facilități de plată a unor sume datorate de aceasta din urmă cu titlu de taxe de înscriere și de cheltuieli legate de o călătorie de studii, trebuie considerată în cadrul acestui contract „profesionist” în sensul acestei dispoziții, astfel încât contractul respectiv intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

Cu privire la cheltuielile de judecată

61 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

1) **Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretată în sensul că o instanță națională care se pronunță într-o cauză judecată în lipsa părții legal citate și care are competența, potrivit normelor de procedură interne, să examineze din oficiu contrarietatea dintre clauza care constituie temeiul cererii și normele naționale de ordine publică este obligată să examineze din oficiu dacă contractul care conține această clauză intră în domeniul de aplicare al acestei directive și, dacă este cazul, caracterul eventual abuziv al clauzei respective.**

2) **Sub rezerva verificărilor care urmează să fie efectuate de instanța de trimitere, articolul 2 litera (c) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o instituție de învățământ liberă precum cea în discuție în litigiul principal, care a convenit prin contract cu una dintre studentele sale unele facilități de plată a unor sume datorate de aceasta din urmă cu titlu de taxe de înscriere și de cheltuieli legate de o călătorie de studii, trebuie considerată în cadrul acestui contract „profesionist” în sensul acestei dispoziții, astfel încât contractul respectiv intră în domeniul de aplicare al acestei directive.**

Semnături